

3. DCN-cahiers 9 en 10

Bonset, Helge, Ton Kusters, Jan Sturm (reds.), Taalgedrag in de klas, DCN-cahier 9, Wolters-Noordhoff, Groningen 1980, 157 p.
Bonset, Helge, Jan Sturm (reds.), Moedertaalonderwijs en andere vakken, DCN-cahier 10, Wolters-Noordhoff, Groningen, z.j., 148 p.

De bovenstaande boekjes verschenen in de DCN-cahiers, veruit de interessantste reeks over moedertaalonderwijs. "Taalgedrag in de klas" bevat de ongewijzigde herdruk van een aantal artikels die in 1974 en 1975 verschenen in Moer, met daarbij enkele speciaal voor dit boek geschreven stukken. Het onderwerp werd toendertijd speciaal bestudeerd door de "Landelijke Werkgroep Moedertaalonderwijs en toch geen Nederlands", die ondertussen helaas ter ziele is gegaan. De theorie wordt gegeven vanuit een duidelijk maatschappelijke instap. Daarna wordt een klasprobleem eerst benaderd vanuit een taalkundige en dan vanuit een onderwijskundige invalshoek. "De toegepaste taalkunde fungeert als aangever ; de onderwijskunde fungeert als afmaker." (p. 37). Zo behandelen de artikels lesprotocollen, vaktaal, proefwerken, schoolboeken enz. Het tweede deel "Moedertaalonderwijs en andere vakken", wordt voor 2/3 gevuld met een genuanceerde praktijkbeschrijving door Jan Sturm : hij kon in een lyceum een project begeleiden waarin leraars Nederlands mee gingen functioneren binnen andere vakken. Daarbij komt dan nog een stuk theorie over de manieren waarop die samenwerking zou kunnen verlopen en een paar ervaringen in basisschool en kleuterschool.

Beide boekjes gaan uit van de idee dat leerlingen leren door taal te gebruiken, bv. door te praten. Het is allemaal erg boeiend en meeslepend, het bevestigt allerlei vage indrukken die je al had over de manieren waarop het in je klas misloopt en anders zou moeten, maar dat de boekjes oplossingen aandragen voor je problemen, is toch wat overdreven. In feite komt het erop neer dat jouw gedrag als leraar moet veranderen en dat gebeurt niet door een paar systeempjes te leren, iets wat de auteurs overigens ten volle beseffen. De boekjes leveren wel methodes om daar met een leraarsgroep binnen de school, of in opleiding of nascholing aan te gaan werken.

Overigens is heel de theorie in de beide boeken wel wat voorbijgestreefd, maar we moeten niet vergeten dat dit allemaal leerplanontwikkeling is die door vrijwilligers in hun vrije tijd verricht werd. Zo blijkt overigens ook weer eens hoe ook in Vlaanderen een stichting voor leerplanontwikkeling ontbreekt, die bv. op dit probleem verder zou kunnen studeren, die de theorie over "leren door praten" handen en voeten zou geven, uit zou werken in concreet leraarsgedrag. Dan pas zou die ook bij ons systematisch en op grote schaal gebruikt kunnen worden, bv. in klasseraden. Dat is nodig om die idee echt te laten doordringen : gedragsverandering bij de leerkracht impliceert dat deze inzicht krijgt in de samenhang tussen taal en leren, overtuigd wordt van de zin en noodzaak het anders te gaan doen en tenslotte met dat ander gedrag kan gaan oefenen. Dat is duidelijk iets wat je niet op je eentje in een boekje kunt doen. Waarschijnlijk kan het bij onderwijzers en leerkrachten Nederlands al iets sneller, zeker op kleine schaal, maar zonder goede begeleiding wordt het een frustrerende zaak !